

לעיני העדה

בפרשת השבוע, וארא, מופיעה הלשון הרביעית של הגאולה: "ולקחתי אתכם לי לעם". הלשון "לקיחה" בתורה מסמלת את ברית הקידושין, כפי שקראנו בשבת החולפת: "וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי". הלשון "ולקחתי" מיוצגת בליל הסדר בכוס הרביעית - זו שבין "הלל" ל"נרצה". מהללים את הכלה הנאה והחסודה ומתפללים שהזיווג יירצה לשני בני הזוג, למשפחות, וכמובן, לפני הקב"ה. מעשה הלקיחה או הקידושין שבפרשה, משקף נאמנה את ענייני דיומא: הבחירות. נציגינו למועצה ולהנהגת הוועד המקומי של המושב לחמש השנים הקרובות מציגים את מרכולתם ומהללים את עברם כדי שיירצו בפני הבוחרים. לשם מופנה מבטנו הפעם.

זהו הגיליון הששי של הגמלידעה. אנו סוגרים שני מעגלים: הגיליון הראשון יצא בחודש שבט תשע"ג - לקראת הנביטה של ט"ו בשבט, ובגיליון הנוכחי אנו משלימים שנה של עבודה נאמנה במעמקי תרדמת החורף של הטבע. מעבר לכך, ייעוד העיתון - כפי שמתבטא בשמו: גם-לי-דעה, הוא להרחיב דעת, לפתח גישות ולעודד התנהגות מבריאה, אך בראש ובראשונה העיתון נועד לתת במה להגות בנושאים שהם ברומם של חיי המושב, המועצה ואף מעבר להם.

בטורו "ראשית דעת" תופס צקי שלו את הדילמה בקרניה: דמוקרטיה ושוויוניות או יהדות ונבחרות? בטור "תן דעתך" מחווה משה פרי דעה על המקום ודעה על הקהל. בראיון עם הגברת חנה אדלר מביט ישראל עזריה ממעוף הנשר על דברי קהלת "סוף דוור הכול נשמע". בעקבות הסופה שפקדה אותנו וברוח תלאות אבותינו בפרשת השבוע, נדרש הח"מ לנושאי קוצר רוח בקרב עובדים. בטורה "דור דעה" מציתה מלכה כהן את דמיונו היהודי בסיפורים על ניצוצות יהודיים בממדי הזמן והמקום. איתי בקר מציג את המבוך שבו נמצאים בני ה-17-22 באשר למשמעות הבחירות עבורם ומציע מוצא אפשרי. בטורה "אישה משכנתה" מחממת ענת שטאובר את הלב ואת הבטן עם מתכון לטשולנט חמין וטעין. ובמפטיר שלו, "דברי צחות", מלמדנו יצחק שלו שיעור פולני בבחירת בת-זוג, איך לקבל שירות טוב ואף משמעות חדשה לביטוי "כי גז חיש ונעופה". תודה לאהרן שבו עבור עזרתו עם הגרפיקה. כדי להקל על הקריאה שינינו את הפורמט - שיהיה לתועלת. קריאה מועילה ומהנה, **מערכת הגמלידעה: אלי רוזנברג-עורך ראשי, מרים בר-לב, משה פרי וצקי שלו-עורכים.**

ראשית דעת

העדפות (פרשת ויחי)

צקי שלו

הבוא נבוא, אָני נאָמך נאָחיד, להשפחות לך אָרצה?

(בראשית ל"ז, י)

נאָני גבאי מפתן מתה עלי כחל באָרץ פנען בדרך (בראשית

מ"ח, ז)

נישע ה' אֵל הַבַּל וְאֵל מִנְחֹתוֹ, וְאֵל-קִין וְאֵל מִנְחֹתוֹ לֹא שָׁעָה.

(בראשית ד', ד, ה)

נִיאָמַר ה' לָנֶחֱם, ... כִּי אֶתְּךָ רֵאִיתִי צָדִיק לְפָנַי בְּדוֹר הַזֶּה.

(בראשית ז', א)

נִיאָמַר, אָרוּר פְּנֵעוֹן: עֶבֶד עֲבָדִים? הָיָה לְאָחִיו. (בראשית ט', כה)

כִּי לֹא יִירָשׁ בֶּן הָאִמָּה הָאֵת עִם בְּנֵי עִם יְצַחֵק. (בראשית כא, י)

וַיֵּאָהֵב יַחֲזֹק אֶת עֲשׂוֹ, כִּי צִיד בְּפִיּוֹ; וַרְבֵּקָה אֶהְבֶּת אֶת יַעֲקֹב.
(בראשית כה, כח)

וַיֵּאָהֵב גַּם אֶת רַחֵל מְלֵאָה (בראשית כט, ל)

וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו (בראשית לו, ג)

וַיֹּאמֶר פְּרָעָה אֶל יוֹסֵף, ... אֵינִי נְבוֹן וְחָכָם כְּמוֹךָ. (בראשית מא, לט)

וְאוֹלָם אֲחִיו הִקְטֹן וַיְגַדֵּל מִמֶּנּוּ. (בראשית מח, יט)

וַאֲנִי נִתְתִּי לְךָ שְׂכָם אֶחָד עַל אֲחִיךָ (בראשית מח, כב)

וַיַּעֲבֹר יֹשִׁי שְׁבַעַת בָּנָיו לְפָנָי שְׂמוּאֵל; וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל אֶל יֹשִׁי,

לֹא בָחַר ה' בְּאֵלֶּהָ. (שמואל א, ט"ז, י)

כִּי עִם קְדוֹשׁ אֲתָה לְה' אֶלְקִיךָ, בְּךָ בָחַר ה' אֶלְקִיךָ לְהִיּוֹת לוֹ

לְעַם סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה. (דברים ז', ו)

יעקב קורא ליוסף ומצווהו לא לקוברו במצרים. בפעם

השנייה קורא יעקב ליוסף כדי להעביר את מסר הבטחת

הארץ ולברך את בניו. ובאמצע הרצף העוסק ביוסף ובבניו,

לפתע אומר יעקב דבר מוזר שאינו קשור כלל לנושא השיחה.

הוא מזכיר אירוע טראומטי בחייו: "ואני...מתה עלי רחל".

נשמע כאילו יש ליעקב רגשי אשמה. רחל מתה "עלי"? דהיינו

- בגללי? האם יעקב מיצר בערוב ימיו על העדפת רחל על פני

לאה? (לפי המדרש, עם מות רחל, יעקב מעביר את מיטתו

לאוהל בלהה ולא לאוהל לאה. מות לאה לא מצוין בתורה

כלל). האם בגלל אשמה זו לא קבר את רחל במערת

המכפלה?

יעקב זוכר את חלומות יוסף לאחיו. הוא הרי גער בו

שחלומותיו שווה ידברו. הוא לא יבוא עם רחל להשתחוות

ליוסף, שכן זו כבר נפטרה בעת ההיא (רש"י שם). והנה,

מתקיים החלום גם ללא רחל. יעקב אומר ליוסף כי החוסר

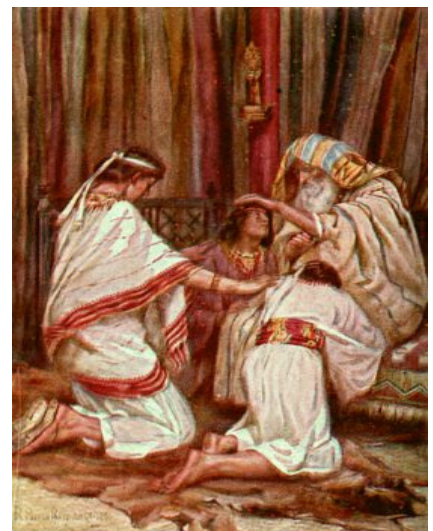
ברחל וירידת יוסף למצרים קרו בגלל העדפתי. בעקבות

ההעדפות, נבואת יוסף אכן מתקיימת במלואה. יעקב ממלא

מיד את החסר. השמש והירח הם עתה אפרים ומנשה, אותם

ממנה יעקב למשתחוים המשלימים את המניין ל-13 (שמש,

ירח ו-11 כוכבים). בני יוסף הבאים כבר אינם קשורים

לנבואה. אם הדבר עדיין לא ברור, מדגיש יעקב בברכתו:

"בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל לְאָמֹר, יִשְׁמַךְ אֱלֹהִים כְּאֲפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה."

כל ישראל הכוכבים טפלים לאור השמש והירח.

והנה, אם חשבנו שיעקב מתחרט על העדפת רחל או יוסף,

מיד פונה יעקב להעדפה נוספת ומעדיף את אפרים הקטן

(שהוא השמש) על פני הגדול מנשה (הירח), וכן מזכיר ליוסף

כי הוא עצמו עדיין הבן המועדף, בבחינת "שְׂכָם אֶחָד עַל

אֲחִיךָ". המסך יורד עתה על סיפור יוסף ואחיו ומתחיל

סיפורם של משה רבנו, עם ישראל ויציאת מצרים.

כל פסיכולוג מתחיל, דמוקרטי מסור או מיכל דליות בכוח,

יאמר שהעדפה של ילדים על פני אחיהם או העדפה כלשהי

של אדם על פני משנהו הם אם כל חטאת. המועדף מפתח

רגשי עליונות והדחוי מפתח רגשי נחיתות. אלו פוגעים

בתפקוד החברתי של שניהם כאחד, והרי לכם חברה חולנית

ואלימה המונעת משיקולים אישיים ולא ענייניים.

להפתעתנו, בתורה כולה יש רצף של העדפות "אישיות",

המגיע לשיא בבחירת עם ישראל בבחינת "גוי מקרב גוי"

וייסוד המושג "עם סגולה".

האם כל ספר בראשית, על העדפותיו ללא גבול: אדם על פני

שאר הבריאה, הבל על פני קין, חנוך על פני דורו, נח על פני

דורו, יפת ושם על פני חם, אברהם על פני לוט, יצחק על פני

ישמעאל, יעקב על פני עשו, רחל על פני לאה, יוסף על פני

אחיו, פרץ על פני זרח ואפרים על פני מנשה, מטרתו להכין

אותנו לכך שהקב"ה בוחר עם אחד מתוך כל ברואיו?

נראה כי אכן המסר הוא, שההעדפה כשלעצמה היא כשרה

והיא חלק ממהות הבריאה. המניע להעדפה הוא החשוב. אם

המניע מתפוגג, כגון כששאל זונח את מצות ה' או שלמה את

ציווי אביו או עם ישראל את אלוקיו, הרי שההעדפה

מתמססת ואפילו חלילה מתהפכת: "וְהָיָה כַּאֲשֶׁר שָׁשׂ ה'

עֲלֵיכֶם לְהִיטִיב אֶתְכֶם וְלְהַרְבּוֹת אֶתְכֶם, כִּן יִשְׁיֵשׂ ה' עֲלֵיכֶם

לְהַאֲבִיד אֶתְכֶם וְלְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם."

המועדף משפיע על סביבתו הרבה מעבר למשקלו המוחלט.

מעט אור מגרש הרבה חושך. אברהם יודע, שאפילו עשרה

צדיקים יצילו את כל סדום. לא מפתיע, אם כן, שכל שאר

החומש עוסק בעצם בפרץ זה או אחר של הבחירה של עם

ישראל מכל אומות העולם ובתנאים להשרדותה של העדפה

מתקנת-עולם זו.

באתי לשמוע את סיפורה של חנה אדלר, הדוורית שלנו ומוותיקי המושב, וללמוד מעט מחכמת החיים שלה.

חנה הרייטה אדלר לבית ליבוביץ נולדה ביאסי, רומניה. בבית קראו לה חנה, בתעודות היא רשומה כהרייטה.

הסיפור הוא, שכאשר האמא הייתה בהריון באה אליה אשה אחת ואמרה לה: בבטנך את נושאת בת ששמה הרייטה. האמא לא הבינה מה עושים עם המסר הזה והלכה לרבי. הרבי שמע את הסיפור ופסק שתקרא לבת שתיוולד כפי שאמרה אותה אשה. (מאוחר יותר התברר שאותה אשה הייתה רופאה ממשפחת אשתו של האחייך של חנה.)

במהלך מלחמת העולם השנייה לקחו הגרמנים את האב והוא נורה ע"י אחד החיילים. האמא החליטה לעבור לבורשה, מקום מגורי משפחתה. שם למדה חנה בבית ספר לא יהודי. חנה כותבת בספרה, שעם כל הזוועות תמיד היו אנשים רחמנים שעזרו, הרבה הרבה ניסים קרו להם במהלך המלחמה.

חנה כתבה ספר על סיפור חייה והוא עמוס בפרטים מרתקים, אני מביא כאן רק מעט מן המעט, בעיקר בכל הנוגע לחיים בבית גמליאל.

חנה הגיעה לבית גמליאל בעקבות מאיר אדלר ז"ל, הוא היה תושב בית גמליאל והם התחתנו בשנת 1958. חנה, שלמדה בתיכון חקלאי שנקרא 'מוסד עלייה', עבדה שם ברפת ובגן הירק, ולכן היה לה קל להסתגל לעבודה בבית גמליאל. חנה עבדה וטיפלה בפרות ובעגלים. כשהעגלים היו חולים הייתה מאכילה אותם מידיה וטיפלה בהם שעות רבות. חנה גאה לציין, שאצלה אף פעם לא מת עגל, כיוון שהתעקשה לטפל בהם כראוי.

התושבים היו עסוקים מבוקר עד ערב בעבודה. לא היה מקום וזמן פנוי למפגשי חברים, אבל המחלבה שאליה היו מגיעים עם החלב הייתה בגדר 'כיכר העיר', ובהמתנה היו משוחחים על ענייני היום. חנה, שהייתה הצעירה מבין החברים, התחברה לכל השכנים המבוגרים ממנה בהרבה.

בהמשך נולדו הילדים וגדלו, והיה צורך להביאם לצרכניה בבוקר, לשם הגיע האוטובוס שהסיע את הילדים לביה"ס.

האוטובוס יצא מוקדם מאוד והיה צורך לשלם למישהי שתשמור עליהם בזמן ההמתנה, כי ההורים עבדו ברפת.

החיים כאן לא היו קלים, אבל אפשר לומר שלכל אחד היה 'חשבון בנק' משלו – פרות... אם מישהו רצה לחתן בן או בת היה מוכר כמה פרות, ובסכום שקיבל היה מממן חתונה ואף את התשלומים הראשונים לקניית בית. ובינתיים טיפחו וגידלו עוד כמה עגלות, שצמחו והיו מאוחר יותר נדוניה לחתונה הבאה. המשקל לפרות לקראת מכירה היה קרוב למחסן התבואות שמאחורי המכולת. (אפשר לספר כאן משהו קצת שובב, שהיו כאלו שדאגו לכך שהפרות ישתו הרבה הרבה מים לפני מכירתן כדי להעלות את משקלן; י.ע.)

חנה מספרת: לקראת מלחמת ששת הימים חפרנו תעלות, וכאשר היו אזעקות רצנו לשם כי לא היו מקלטים. במלחמת יוה"כ כולם התלבשו לבן ואז היו פתאום צפירות. אז כבר היו מקלטים אבל רחוקים.

הקשר היה מאוד מיוחד בין האנשים, כל אחד עשה הכל כדי לעזור לאחר. בכל שמחה היו כולם מתארגנים לסייע בתבשילים ובאפיית עוגות, לפעמים האמהות השכנות היו הולכות למאפיה ביבנה עם כל החומרים ושם היו אופות עוגות. כשהיה אירוע חברתי כמו חתונה - כל המושב הוזמן לאירוע, והחגיגה המשפחתית הייתה בעצם של כל משפחת בית גמליאל.

ההורים של מאיר שתלו בחצר עצי פרי מכל הסוגים, ויש גם עץ שסק שהרבי מבוהוש שתל. גם עצי הרימונים מאז (העצים בני 60 שנה).

היו כאן שני סוגי חסידויות, ויז'ניץ וקרטשניף. הבעיה התחילה בוויכוח על שמו של ביהכ"נ, השטיבל הישן. לבסוף נקבע השם מצירוף שני השמות שכל צד ביקש לתת לביהכ"נ: 'ישראל' ו'באר מים חיים', והשם נקבע כ'ישראל באר מים חיים'. הרבי מקרטשניף, אביו של האדמו"ר הנוכחי ברחובות, נהג להגיע למושב פעמים רבות.

אורך ימים ושנות חיים

ולא שמעו את משה מקוצר רוח ומעבודה קשה אלי רוזנברג

משה רבנו הביא בשורה משמחת לבני ישראל: הבטחה מהקב"ה לגאול אותם ממצרים ולהביאם לארצם. הוא אף חתם את הדברים בצורה מחייבת מאד: "ונתתי אותה לכם מורשה, אני ה'". אלא שזה לא שכנע את העם, ככתוב "ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה". רש"י רואה בכך ביטוי פיזי להשפעת העבודה הקשה: "כל מי שהוא מצר, רוחו ונשימתו קצרה ואינו יכול להאריך בנשימתו". ספורנו, לעומתו, מפרש באופן ספרותי יותר ואומר, שהכוונה לחוסר התבוננות או תשומת לב עקב העבודה הקשה. שני הפירושים מהווים ביטוי מפורש ראשון בתורה על ההשפעה השלילית של סוג עבודה מסוים ומרכיבי עבודה מסוימים על הבריאות.

קוצר רוח פיזיולוגי או קוצר נשימה על רקע העבודה אינו נדיר כלל. הוא עלול לנבוע מחשיפה קצרה לחומרים מגרים, או, לחלופין, לחשיפה ממושכת לחומר הפוגע ברקמת

הריאות.
דוגמה
לחשיפה
פתאומית
המוכרת לי
משירותי
כרופא
תעופתי
בחיל
האוויר היא

החשיפה האפשרית של טייסי הקרב לדלק הרקטי הנקרא הידרזין (hydrazine). מטוסי סילון כמו F-16 (ובמקור גם המטוס הגרמני הנודע ממלחמת העולם השנייה, מסרשמידט Me-163B) מצוידים במנוע עזר למקרה של כשל במנוע ראשי. מנוע זה מונע בהידרזין. הוא מתפרק לאמוניה (וחומרים אחרים), המסוכנת לריריות העיניים, האף, הפה ומערכת הנשימה אם נחשפים אליה. טייסי הקרב מתאמנים כמובן, כדי לא להיחשף אליה גם במצבי חירום אלה.

חשיפה ממושכת קשה יותר לאיתור ומחייבת מעקב וניתוח של מקרי פגיעה כדי למצוא את החומר האחראי לפגיעה.

אם היו ויכוחים, הם היו על נושא הקרקע: היכן הגבול, היכן הדרך ולמי היא שייכת. בכלל, היו ויכוחים, אבל לא חיפשו לריב אלא כולם רצו לחיות יחד בשלום.

חנה מספרת שהיו לוקחים את הפרות לוואדי, קושרים אותן שיאכלו מהירק ומביאים להן מים, ולעת ערב מחזירים אותן, ואף אחד לא חשש. אולם אז החלו הגנבות של הפרות. "ערב אחד נגנבו לשכנה מהבית שהיום שייך למשפחת רוג'רס שתי פרות, והלכתי לשכנים באמצע הלילה, לסרדהלי ומסינגר. הם התארגנו עם הטורקטור ונסעו בעקבות הגנבים והחזירו את הפרות. כמעט לכל בעל נחלה הייתה רפת. אצלנו קרה מקרה מיוחד: פרה המליטה עגל, המתנו כשעה כדי לטפל בו בהמשך והתברר שיש עגל שני. המלטה, וכך שוב עוד עגל, שלשה עגלים! ואז פתחנו רפת לעגלים, כל עגל הגיע לכ-500 ק"ג, וזה כמובן היה מיועד לנדונייה..." - מה שהוסבר קודם לכן.

מספרת חנה: אני מטפלת בדואר כמעט 20 שנה, 8 שנים לפני פטירתו של בעלי מאיר ז"ל ומאז יותר מ-10 שנים. בסך הכל אנחנו עם הדואר כמעט 40 שנה. הטיפול בדואר מעסיק אותי ואני מאוד נהנית מזה, אני רואה את החברים במושב כשהם נכנסים לקבל דואר או חבילה, אני מכירה את חברי המושב ונהנית לשוחח איתם. בזמנו של בעלי ז"ל היה יחסית מעט מאוד דואר כי המושב היה קטן ובעלי היה מחלק את הדואר לבתים. היה שלב שבו הדוור היה נוהג להגיע עם אופניו לבתי החברים, לצפור עם זמבורה, והיו צריכים לרוץ החוצה לקבל ממנו את הדואר. מאוחר יותר הותקנו תיבות דואר ליד הבתים והדואר הונח בהן, ובשלב הבא הותקנו תיבות הדואר במקום מרוכז ליד המזכירות.

לסיום אומרת חנה: אני מאוד אוהבת את המושב ולא הייתי יכולה לחשוב לגור במקום אחר. אני מכירה את רוב האנשים (דרך העיסוק בדואר) ואני מאוד נהנית כאן בבית גמליאל. אני מתפללת ומבקשת שהאחדות שהייתה לנו כאן במושב תחזור, שכולנו נעריך את הטוב והיופי שיש לנו כאן בבית גמליאל, בבית שלנו.

21	201	19	18	17	16	15	14	13	12	
26	27	28	29	30	40	41	42	43	44	45
77	76	75	74	73	72	71	70	69	68	
97	93	94	95	96	97	98	99	100	101	
122	122	121	130	129	128	127	126	125	124	
144	149	150	151	152	153	154	155	156	157	
183	189	187	186	185	184	183	182	181	180	
204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	
243	243	242	241	240	239	238	237	236	235	

(ארה"ב ופורטוגל). מחקרים רבים מראים שמסרור בעת נהיגה פוגע ביכולת לשמור על המהירות ועל נתיב הנסיעה.

מחקר אמריקאי בדק את הסיבות לתמותה על רקע פגיעה במערכת העצבים המרכזית (שתועדה בנתיחה לאחר המוות) עוד

בטרם ההגעה מזירת התאונה לבית החולים. הוא מצא שהרוב המוחלט של מקרי המוות נבע מהתנגשויות ו-45% מהנהגים מסררו לפני התאונה. מחקר אחר מצא כי בין 2005-2010 עמד שיעור התאונות של הולכי רגל בארה"ב עקב הסחת קשב הנהג (ממגוון סיבות, כולל מהתעסקות עם הטלפון הנייד) על 45%.

שיעור גבוה יותר של גברים מעורבים בתאונות אלה לעומת נשים. אך אין זה אומר שנשים הן יותר חסינות מגברים, למשל על רקע יכולתן הטבעית לחלק קשב טוב יותר מגברים. מחקר עדכני משוודיה בדק את ההנחה הזו בקרב גברים ונשים בשנות העשרים לחייהם. אלה התבקשו לבצע משימות שדרשו שימוש בזיכרון הפעיל (זיהוי שם מתוך רצף של שמות שהוצגו במסך לפנייהם) יחד עם משימת מעקב על שעונים שחייבה יכולת זיהוי מרחבי. נמצא כי הגברים חלקו את קשבם טוב יותר מהנשים (פרט לנשים שהיו במחזור בעת הניסוי - אלה השתוו לגברים). מניתוח התוצאות נמצא, כי היתרון הגברי נעוץ ביכולת המרחבית המשופרת שלהם. את היתרון הנשי לחלק קשב, שכולם מכירים בחיי היומיום, שייך החוקר ליכולת הנשים לנהל זמן טוב יותר מהגברים, וכן מניסיון רב יותר בתפקידים הספציפיים שהן מבצעות בו-זמנית. הואיל והנהיגה מחייבת כישורים מרחביים רבים, מומלץ לנשים כגברים למקד את הקשב בנהיגה עצמה. יש אמנם הבדלים אישיים ביכולת לחלק קשב (מיון הטייסים יוכיח זאת), אך אם אדם עם חלוקת קשב גבוהה מתפתה להסיח את קשבו בסביבה מעוטת-סיכון יחסית, אל יתפלא שתוך זמן לא רב ימצא את עצמו מתגרה בגורל גם בתרחיש רווי-סיכונים....

איך אפשר למנוע את הבעיה? - חינוך, החל מגיל צעיר, כיצד להימנע מכניסה למצבי סיכון. על הרשויות לפעול בערוץ החקיקתי והאכיפתי. כמו כן, מומלץ למנהלים בחברות המפעילות כלי רכב מסחריים להצטייד במערכות ביטחון

דוגמה ידועה מהעשור הקודם היא החומר diacetyl. חומר זה הוכנס לפופקורן כדי להקנות לו טעם של חמאה. מסתבר שחשיפה ממושכת לאדי החומר גרמה להיצרות מתקדמת של כלי הנשימה הקטנים (bronchiolitis obliterans) ולקוצר נשימה בקרב עובדים במפעל. התגלה גם מקרה אצל חובב פופקורן אמריקאי שהיה מנשנש שתי שקיות ליום, וסיפר לאחר האבחנה כיצד אהב במיוחד לקרב את ראשו לשקית כדי להריח את ריח ה"חמאה" המתנדף ממנה... חומר זה הוסר מסוגים רבים של פופקורן, אך כדי להקטין סיכון, רצוי להמתין ולהוציא את הפופקורן מהמיקרוגל רק לאחר שהתקרר מעט והאדים שקעו. לחלופין, אפשר להכין פופקורן טבעי מגרעיני תירס בעזרת מכונת פופקורן ייעודית (air popper).

דוגמה אחרת של חשיפה ממושכת מזיקה היא החשיפה לחומר צוֹרֶן (silica) בעת עבודות ניקוי חול או בהכנת אבן

מלאכותית כגון אבן קיסר. במאמר משנת 2012 בעיתון רפואי מוביל דיווחו חוקרים ישראלים על מעקב שנעשה בקרב 25 מטופלים שהופנו בין השנים 1997-2010 למרכז להשתלות ריאה עקב

אבחנה של מחלת ריאה על רקע חשיפה לצורן (silicosis). מסתבר שכולם נחשפו לאבק הצורן בעת חיתוך יבש של אבן קיסר, והם פיתחו מחלה חסימתית של הריאות בדרגה בינונית עד קשה. שלושה מתו על רקע המחלה. כיום פועלים להוריד את סף החשיפה המותר לצורן באוויר, וכן עובדים יחד עם התעשייה כדי להקטין את החשיפה בעת ייצור האבן וחיתוכה.

חוסר קשב על רקע ביצוע בו-זמני של עבודה נוספת עלול לנבוע מחוסר רצון להקשיב עקב מצב רוח נחות, כפי שחוו בני ישראל הנאנקים תחת עול מצרים. אך כיום מצוי יותר קושי אחר, המכונה בספרות המדעית "תיעול קשב": חוסר קליטת גירויים שהיו אמורים להיקלט מבחוץ עקב התמקדות בגירוי אחר. רובנו ראינו אנשים המתעסקים בטלפון הנייד שלהם ותוך כדי כך יורדים לכביש מבלי להסתכל לצדדים כדי להבחין ברכב מתקרב, או נתקלים בעצמים שלפניהם על המדרכה. תופעת המסרור (שליחת מסרונים) בעת נהיגה היא עוד דוגמה רלוונטית. התופעה שכיחה למדי: בסקר נהגים בשבע מדינות אירופיות יחד עם ארה"ב נמצא, כי מסררו בזמן נהיגה בין 15% (ספרד) ל-31%

המנטרות את אופי הנהיגה של נהיגהם. בנוסף, כל נהג יכול להצטייד באחת ממגוון מערכות האתרעה המזהירות את הנהג על סטייה בלתי מכוונת מהנתיב, על "מהירות סגירה" גבוהה מהרצוי עם הרכב שלפניו וכן על הגעה לסף המהירות המותרת. יש כמובן דרכים נוספות להגביר את היכולת לחלק קשב, ביניהן ההקפדה לנהוג רק כשעניינים, וכפי שהזהיר יוסף את אחיו: "אל תרגזו בדרך" (בראשית מה, כד).

כך, בעזרת ניהול סיכונים חכם, יוכלו המעסיק והעובד, ההורה ובני ביתו, לנשום לרווחה!

והתפזרות. זה הוא הניצוץ היהודי שאי אפשר להתכחש לו. מידה מיוחדת – גמילות חסדים – אותה ירשנו מאבי האומה **אברהם אבינו**. מידה זו מתגלה בארצנו ואף יוצאת החוצה לעזרה בעולם. במקום של אסון טבע, הישראלים הינם ראשונים להתמקם שם ולהגיש עזרה רפואית בהתארגנות מהירה ויעילה. דגל ישראל המתנופף במקום וארגון התרופות שעליהן מוטבע **מגן דוד** מעידים לכל התקשורת העולמית על מי אפשר לסמוך ובמי אפשר להיעזר. ארגון "מצילים ללא גבולות" שהקים החרדי **אריה לוי** המתגורר בביתר עילית.

לא רק בהצלת הגוף עוסקים היהודים. חסידות חב"ד דואגת לצרכי הרוח של כל יהודי באשר הוא. המוטו שלהם לעזרה לזולת ותמיכה ב"אח" שלא יפול הוא שם דבר. ישראלים המטיילים בעולם, מתכננים את הטיול הגדול אחרי הצבא לאורך נקודות הציון של בתי חב"ד בעולם. שם יזכו בארוחה טובה, ובאווירה יהודית.

הניצוץ היהודי הוא הזהות שאי אפשר להעלים אותה. הניצוץ מתגלה גם לאחר שנים רבות, ואף במקומות נידחים בעולם. אביא ארבעה סיפורים מייצגים:

ניצוץ יהודי במינזר בהרי האנדים:

איתמר ניצן, תלמיד ישיבת ההסדר 'הר עציון' שבאלון-שבות, סיפר על חוויה אחת אשר הוא הגדיר כיפסגת הטיולי בפרו:

"סיימתי סיור באריקפה שבהרי האנדים. נותרו כמה שעות פנויות עד בוא האוטובוס שיסיעני הלאה. החלטתי לחפש ספרים יהודיים עתיקים בספריית המנזר הפרנציסקני 'רקולטה' בעיר. יש לכם ספרים בעברית?!, שאלתי. 'יש, ענו לי, אבל צריך לשאול את הממונה אם מותר להראותם'. כעבור רגע ניגש אליי אחד המדריכים, ובידו תנ"ך בן כשמונים שנה. 'אין לנו ספרים יהודיים עתיקים יותר', אמר והציע לערוך לי סיור במוזיאון המנזר.

"הסיור היה מקיף. בליבי תהיתי מדוע הוא מקדיש לי זמן רב כל-כך. לפתע פנה אליי בבקשה: 'אתה יהודי דתי, היכן אוכל להשיג אוכל כשר?!. הייתי בהלם. הקהילה היהודית הקרובה ביותר נמצאת במרחק של כשמונה-מאות ק"מ משם. 'בשביל מה אתה צריך אוכל כשר?!, תמהתי. ואז האיש הציג את עצמו בשמו, **גיירמו פלורס**. 'אם-אמי הייתה יהודייה, מצאצאי האנוסים בפורטוגל, אמר. הוא הוסיף

דור דעה

הניצוץ היהודי

מלכה כהן

"...ישנו **עם** אחד מפוזר ומפורד בין העמים..."

בימים שאחרי "עשרה בטבת" יום "הקדיש הכללי" אני מחפשת את הניצוץ היהודי.

בחרתי להשתמש בכותרת במילים שאמר אותו צורך היהודים – המן בן המדתא. גם הוא הרגיש שהדגש הוא על המילה **עם**. העם היהודי המצוי כאן בארץ האבות, גם אם הוא מפוזר ומפורד בין העמים "ודתיהם שונות מכל עם..." הרי שיש בו את המאחד בין כולם- ניצוצות רבים שמאחדים את כל הפרטים המפוזרים, לעם אחד.

"שבעים פנים לתורה". המוני גוונים בהתנהגות ומנהגים אצל יהודינו היקרים. אבל יש גורם המאחד את כל הזרמים

וסיפר כי אף שכל בני-משפחתו נוצרים, החליט לפני כחודש לשוב לשורשיו ואף החל ללמוד יהדות באמצעות אתר אינטרנט של חב"ד.

"בו-ברגע החלטתי לדחות את המשך מסעי. הזמנתי אותן לחדרי במלון, ושם נתתי לו כיפה וסידור והנחתי עמו תפילין. כשהביט במראה וראה את עצמו עם התפילין, פרץ בבכי. הבטחתי לחזור אליו למחרת וללמדו פרק בכשרות. ואמנם, למחרת באתי אליו למוזיאון. שאלתי אותו אם הוא יודע מהי 'קריאת שמע'. לאחר שהשיב בשלילה, פתחתי את ספר

התנ"ך והראיתי לו את הפרשה. הוא קרא אותה בדבקות רבה, בחדר שהיה מוקף אבזרי פולחן נוצריים.

"ההיסטוריה המשפחתית של גיירמו החזירה אותי בדמיוני חמש-מאות שנים לאחור, לימי האנוסים. העתקתי לו על נייר את פרשת 'שמע' בשפת-הקודש, אך באותיות לטיניות. לאחר מכן הלכנו למרכול הקרוב והסברתי לו איזה מוצרים הוא יכול לאכול בלי חשש. לבסוף החלפנו כתובות דואר-אלקטרוני ונפרדנו זה מזה בהתרגשות רבה".

גיירמו הוא בעל תואר שני בארכאולוגיה והוא מדריך במוזאון הארכאולוגי של המנזר באריקיפה. הוא מוסיף לשמור על קשר עם איתמר, באמצעות המחשב. בין השאר, דיווח לאיתמר על הצומות שצם, על הדלקת נרות בחנוכה, ועל המצות והיין שקיבל מידי רב הקהילה היהודית בפרו, הרב **אפרים זיק** (בנו של אדיר).

בתוך כך מקיים גיירמו קשר גם עם שליחי חב"ד במדינה. לא-מכבר שיתף את איתמר בקשייו לשמור כשרות (בדרום-

אמריקה מרבים לאכול בשר ובאריקיפה אין, כמובן, בשר כשר). עם זה כותב גיירמו כי "אני מרגיש שה' עוזר לי ונותן לי כוח להחזיק מעמד".

ניצוץ יהודי בכר דיזנגוף.

במהלך הדלקת נרות חנוכה בנר ראשון של חנוכה בכיכר דיזנגוף בתל אביב, הופיעה לפתע, במהלך ההדלקה קבוצה של 12 **פנקיסטים**. חבורת בני נוער אלה מתגוררים בכיכר דיזנגוף, והם החלו להרעיש ולהפריע למהלך ההדלקה.

מרבית הקבוצה היו דוברי רוסית והתברר כי מרביתם אינם יהודים, והרב **גערליצקי**, שליח חב"ד בתל אביב שלח את אחד ממקורביו, דובר רוסית, בכדי לשוחח עמם ולהרגיעם.

לאחר ששוחח עמם, פנתה אליו אחת הבנות במקום ואמרה לו: "איתי אתה יכול לדבר בעברית. שמי אדל, אני קרואה על שם בתו של הבעל שם טוב. הגעתי לכאן משכונת בית ישראל בירושלים, וכעת אני כאן, מתגוררת בת"א."

אותו אדם נדהם מהאינפורמציה, אך לפני שהספיק לשוחח עמה, קבוצת בני הנוער נעלמה מהמקום בלי עקבות. "כעת אנו מחפשים את אותה בחורה בכדי לשמוע את סיפורת ולקרבה ליהדות".

ניצוץ יהודי בלובלין שבפולין.

עד היום באים יהודים מבוגרים שהתחתנו עם הגויות שהצילו אותם, ומחפשים את השייכות האמיתית. הם יוצרים קשר עם **אנשי העדות** המלווים משלחות לפולין, כדי למצוא קרובי משפחה וליצור קשר מחדש. הם בבחינת "את אחי אנכי מבקש" ויותר מכך, את עצמי וזהותי אני מחפש.

דוגמא יקרה לכך – **יוסלה הוניג**, שומר בית הקברות בלובלין. היהודי האחרון שנותר שם. הוא נישא לבת הגויים שהצילו אותו במלחמת העולם השנייה. כל משלחת המגיעה מן הארץ, היא סס חיים עבורו תרתי משמע. קצת לדבר "מאמע לושן" = יידיש עסיסית עם אנשי העדות. ו... גם מקבל תרומה כספית כעזרה לקיום. איתם הוא עומד ליד קיר של בית דירות, שגם היום כתוב עליו "חיים לך לגאז".

הוא נזכר באהובתו היהודיה משכבר הימים – **ציפורה**, שעיימה רצה להתחתן. יוסלה כבר נפטר, אבל עד יומו האחרון אמר, שאת הניצוץ שיש לו בלב, אף אחד לא יכול לכבות. את הריח של המאכלים ו את המנהגים של הבית הוא לא שכח לרגע.

אתה בחרתנו

משה פרי

בחירות למועצה: איך שתמצו, אבל... באמת לא חשוב מאין הוא בא!

עוד מעט זה נגמר...

קרוב לוודאי שרוב ציבור הבוחרים כבר החליט על המועמד הנבחר, איש איש על פי העדפותיו.

ואמנם, לפני כתיבת הדברים הבאים שקלתי אם יש טעם לפרסמם, שהרי, במובן מסוים, מאמר זה עוסק ב"אתרוג לאחר סוכות"...

חזרתי ואמרתי:

בכל זאת, כשם שבאתרוג לאחר סוכות אולי אין עוד טעם לעסוק בשיווקו של הפרי אך בהחלט לא סר טעם לימוד הלכות אתרוג, שכן ערכן של אלו הוא נצחי ורלוונטי בכל פעם מחדש, כך בענייננו: אין בעיניי חשיבות ואיני חותר להשגת השפעה של דבריי על העדפות הבוחרים. מה שאני כן מעוניין לעשות הוא: להציב בפניכם דעה נחרצת בעניין שיקול בחירה אחד שהוא בעיניי שיקול פסול, שגוי ובלתי ראוי.

השיקול הפסול בעיניי הוא שאלת כתובת המגורים של המועמד.

בתקופת ההכנות לבחירות חשבנו, רעייתי ואני, שמן הראוי לתת ככל האפשר במת התבטאות לכל אחד מן המועמדים ואף מצאנו לנכון להציע את ביתנו לצורך חוג בית לכל מועמד שירצה בכך. בעיניי, להקפיד לשמוע, לקרוא או להיחשף בדרך אחרת אל דבריהם של כלל המועמדים - זוהי המלצה שחשיבותה מובנת מאליה, ואולי כמעט חובה מוסרית לכל בוחר. רק כך ניתן לבחור בחירה מושכלת ואינטליגנטית.

והנה, ערב אחד, בליל שבת בבית הכנסת אחרי מעריב, התריס כנגדי אחד מידידי: מה לך כי תביא אלינו זרים בני עיר אחרת? הלא תבין כי חובה עלינו לבחור במועמד מבני מושבנו ויהי מה! הרי אך ברור הוא שרק מועמד משלנו, מן השכונה, ידאג לי ולך. הלא תשכיל כי עלינו לדאוג שאחד משלנו יעלה במעלות השררה, כדי שנהיה קרובים לשלטון. אני חושב שהדברים שנאמרו ע"י אותו ידיד הם בושה לדמוקרטיה, כלימה לאינטליגנציה, ובזיון ומפח-נפש לערכים הבסיסיים של יושר ותיקון עולם.

בעברנו הרחוק, בגלות מצרים, נזקקנו לאותו ניצוץ שיעבור מדור לדור. אותה סיסמה שתבשר לעם על סיום השעבוד והגלות: **"פקוד יפקוד א-להים אתכם..."** שגילה יוסף לשבטים שישבו בארץ גושן (ויחי). את הסיסמה הזאת ניצטווה משה לומר לזקני ישראל. **"פקוד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים". "ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל..."** (שמות).

210 שנים הועברה האמונה במילים אלו מדור לדור, של עבדים ובני עבדים. ותעיד אשה אחת, שהיתה בימי יוסף וגם בימי משה על הפלא הזה – **שרח בת אשר**, שהאריכה ימים.

הניצוץ היהודי דולק אצל כל יהודי באשר הוא. כשיהודי מבקר בגלות במקום אשר נרצחו בו יהודים בפוגרומים, או בשואה, על פני קברי אחים - יעמיד שם מצבה ויאמר קדיש לעילוי נשמתם.

כל עוד הנר דולק, אפשר לתקן.

ניצוץ קטן יבעיר להבה יהודית גדולה.

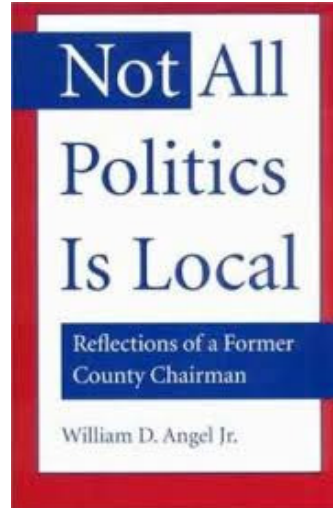

וכאן חובה לציין: שלא ישתמע בשום פנים ואופן כאילו אני טוען או אפילו חושב, שדברי ידידי הסורר מייצגים בדרך

כלשהי את אחד המועמדים או שנאמרו על דעתו! שכן, איני מאמין שמועמד ראוי לתפקיד ציבורי בכיר יכול לחשוב או להתבטא כך, ולעומת זאת, אני כן מאמין ששלושת המועמדים הינם מועמדים ראויים. (וכמובן, מעולם לא שמעתי דבר שכזה נאמר ע"י מי מן המועמדים).

ובחזרה לעצם העניין. העובדה שיש בינינו מי שעדיין חושב,

שתפקידו של המועמד כשליח ציבור הוא לקרב אותנו לצלחת, מן הסתם כדי להיות מלחך פנכה החוטף ככל יכולתו מן העוגה הציבורית, היא עלבון גדול שיש בו כדי להדליק נורה אדומה לגבי רמת החינוך בחברה שלנו.

הדברים שציטטתי (תוך שכתוב ספרותי משהו...) אולי מבטאים רמה נמוכה במיוחד, אך נציין שגם אל השיח

הנורמלי ברחובות ובשבילי מועצתנו נשמע חודר די בקלות וללא ביסוס הטיעון "פלוני הוא משם – מן הסתם הוא יהיה לטובתם"...

אם איננו מסוגלים להשתכנע שיש אנשי אמונה המאמינים במינהל תקין, והעשויים מן החומר של משרתי ציבור, אין טעם בכלל לגשת לקלפי.

איני אומר שאין שחיתות בעולם ושאין צורך לבדוק ולהיזהר (יצוין שאני כאן מן האלף הקודם, וביובל שנותיי ראה ראיתי דברים), אך, בשיחות עם ידידים נתקלתי בגישה פסימית בלתי מבוססת, המניחה מראש ללא בדיקה קיומן של כוונות לא טהורות... וזה באמת עצוב. יותר מכך:

מן העומד בראשות המועצה נדרשת ראייה מערכתית וכללית, וכך גם מאיתנו, בוחריו, נדרשת ראייה של טובת הכלל. ואם יורשה לי – מותר לדרוש זאת גם על חשבון הנטייה הלוקאל-פטריוטית האינסטינקטיבית. לדוגמה, אם מועמד מציב אגינדה שלפיה הוא מוצא שיישוב מסוים במועצה זקוק ליתר תשומת לב ויתר משאבים, ולכן בכוונתו להפנות אליו מאמץ מוגבר ולהתמקד בו, יש להעריך זאת

ולחזק את ידיו גם אם היישוב שיצא נשכר מכך איננו השכונה שלי!

אם קיבוצניק מקבוצת יבנה בוחר במשה ליבר כי הוא מאמין שמשה ליבר הוא המועמד המתאים לאתגרים שמציב תפקיד ראש המועצה, או אם תושב בית גמליאל יצביע עבור אריאל בריח כי בעיניו הוא המתאים להיות ראש המועצה, וכן אם תושב ניר גלים תומך ביענקל'ה קליין בקלפי כי לפי דעתו תפקיד ראש המועצה תפור למידותיו, אהלן וסהלן, אלו הן בחירות ראויות.

אך אם הבוחר בליבר בחר בו מפני שהוא מקבוצת יבנה, או אם הבוחר באריאל בחר בו בגלל מגוריו בבית גמליאל או אם הבוחר ביענקל'ה בחר בו כדי שידאג לשכונה שלו, אלו בחירות ברמה של ועדת כיתה בבית הספר היסודי (בעצם, למה להשמיץ את זאטוטי כיתה ג'!...).

בברכת הבוחר בנביאים טובים הרוצה בדבריהם הנאמרים באמת.

בו ב"ג בלוג

קולות מבולבלים

איתי בקר

אהלן, אני אכתוב שוב על הבחירות במועצה. האמת היא שחשבת: מה אפשר לכתוב על דרישות הנוער מהמתמודדים? אבל הבנתי שאני לא נזכר בשום דעות ואמירות משמעותיות בנושא מצד הנוער.

לדעתי ישנן כמה בעיות עיקריות, שמאפשרות מצב כזה של חוסר עניין והיעדר פעילות מצד הצעירים: בקרב רוב הצעירים אין הבנה של רמת ההשפעה שיש בידיהם על תוצאות מערכת הבחירות. גילאי 17-22 הם 12%

מסך כל בעלי זכות ההצבעה (בערך 400 קולות מתוך 3000 אפשריים). גוש מצביעים כזה מסוגל בלי ספק להטות את תוצאות הבחירות, ולכן, במקרה של התאגדות הגוש הזה, יש בכוחו לקדם את האינטרסים שלו ללא קושי. פה עולה

חייל מצביע ביחידתו - כנסת שמינית

עוד בעיה: רוב הצעירים, ואני בכללם, לא יודעים מספיק טוב מה ניתן לבקש

מנבחריהם; מה בגדר האפשר ומה ניתן לשינוי, ובכלל, מה ועדי יישובים ומועצה אזורית יכולים לתת לתושביהם - אם אלו הקלות מס לצעירי היישובים שרוצים לבנות ולקנות ולשכור בית במועצה, אם אלו טיולים מאורגנים לאותה שכבת גיל, ואם אלו מלגות מורחבות לסטודנטים.

כשאדם נמצא במצב שתיארת, האדישות שלו מתבקשת. אפשר להבין אדם שלא מרגיש צורך להשפיע על הבחירות או אפילו לצאת להצביע, כשמראש נראה לו שהתוצאות לא משמעותיות לו והוא לא משמעותי לתוצאות.

פה נכנסים המבוגרים ובמיוחד ההורים: מתוך הנחה שאתם יותר מעורים במה שקורה במועצה וגם בעל כורחכם מבינים יותר טוב מה המשמעות של מועצה ותהליכה לתושב, ומתוך הנחה (ותקווה) שיש לכם קשר כלשהו (לפחות) עם הבנים שלכם, מתפקידכם לדאוג שהקרובים לכם לפחות יבינו וידעו את הנדרש כדי לחוות דעה על המתרחש. גם אם לא יצביעו בסוף, שיעשו זאת במודע, ולא מתוך חוסר היכרות עם התהליך.

יהי רצון שנפיק רק טוב מהתהליך הרגיש הזה, בלי קשר לתוצאותיו, ושנוכח שמטרת כולם היא לשפר, והכי חשוב – שגם אחרי העשרים וארבעה בדצמבר כולנו עדיין חיים פה בשכנות.

אשה משכנתה

טשולנט/ חמין

ענת שטאובר

הכנה מקדימה: לילה קודם להשרות במים שעועית לבנה ו/או חומס. לטגן בצל גדול בסיר, רצוי מסוג יצוק ששומר על חום, דבר שעוזר מאד להצלחה של החמין. כשהבצל זהוב

להוסיף: פפריקה מתוקה ותבלין גריל עוף, וקוביות לא גדולות של בשר או שווארמה הודו או חלקי עוף או הודו אחרים. אחרי כמה דקות להוציא את

החתיכות ולשים בצד. לקחת את השעועית, החומס

והגריסים ששטפנו במים ולשפוך לתוך הסיר. להוסיף את הבשר לסיר וגם תפוחי אדמה {כמה שרוצים}. יוצקים מעל הכול מים רותחים לפי רצוננו - אם רוצים שהחמין לא יהיה יבש מדי, להוסיף קצת יותר. להוסיף לסיר שוב פפריקה מתוקה, אפשר גם פלפל שחור לפי הצורך. להביא לרתיחה, לכבות את הגז ולחכות לשבת, שאז נשים את החמין על הפלטה או על הקמין.

החלק הכי טעים בחמין שאני עושה הוא הקיגל שמתחבא בפנים, הנקרא אצלנו "יבצוק" [ואל תשאלו אותי מאיפה בא השם]: לוקחים כוס קמח + אבקת אפיה + אבקת מרק עוף + פלפל שחור, מערבבים בקערה ומוסיפים קצת שמן וקצת מים רותחים ומערבבים עד שנהיה לנו בצק קצת רך. את הבצק מכניסים לסיר ושמים אותו בדופן לפני שמוסיפים את המים. **בתיאבון!**

דברי צחות

צקי (יצחק) שלו

בחור צעיר מספר לאימו שהוא מאוהב ורוצה להינשא. "רק בשביל הכיף, אביא שלוש נשים הביתה ואת תנחשי מי מהן היא אהובתי," אומר הבן, כולו התרגשות. הוא מביא שלוש יפהפיות הביתה ומושיב אותן על הספה בסלון. לאחר קצת שיחה וקפה שואל הבן את אימו: "נו, מי האחת?" "פשוט

מאוד," אומרת האמא, "הגיינג'ית באמצע." "נכון! איך ידעת?" תוהה הבן. "כבר לא מוצאת חן בעיני," עונה האם.

גברת זקנה ניגשת למנהל החנות ושואלת, "אתם מחפשים עובדים?" "בשום פנים ואופן," עונה המנהל. "יש לנו די והותר עובדים בחנות." "אם כך," אומרת הגברת, "אולי תמצא מישהו שסוף סוף ישרת אותי?"

מוישה שוכב בהתאושות אחרי ניתוח. אשתו הנאמנה רבקה יושבת לצידו מלאה דאגה. עיניו נפתחות לרגע ונופלות על פניה. "את יפהפיה רבקה," הוא מפטיר, ונרדם שוב. לאחר זמן מה עיניו נפקחות שוב והוא אומר, "את חמודה רבקה." "מה קרה ליפהפיה?" היא שואלת. "ההרדמה מתפוגגת," משיב מוישה.